

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קב]

דְּלַפְעָמִים מְפָרְרִין עֲלָיו לְהֵם חֲמֵץ, וְאֵי אֶפְשֵׁר שְׁלֵא נִשְׁתַּיֵּר פְּרוֹר מִשְׁהוּ בְּתוֹךְ נִקְבֵיּוֹ.⁸⁴

מקום התפירות, והוסיף, שאף אין צריך להתיר את התפירות. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"י תשובה י) שמותר להשתמש בפסח במפה שהשתמש בה בחמץ, אם נקיה ומכובסת היא.

וכן מגבת שמנגבים בה כלי חמץ, כתב המקור חיים (לבעל החוות יאיר, ס"א) שיש לכבסה יפה לפני פסח ומותרת בשימוש, וכן דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הלכות פסח שם).

ומפת שולחן העשויה מפלסטיק, דעת הגר"מ פיינשטיין (שם הע' לז) שאין להכשירה לפסח.

[משנ"ב ס"ק קו]

רוֹצֵה לומר, בְּחֲמֵץ⁸⁸ וְאֶפְר וְחִבְיָה⁸⁹.

88) ואף אם נמצאים החמץ בכלי שני, הביא הש"ך (יו"ד סי' קלח ס"ק י) את דברי הרא"ש (ע"ז פ"ה סי' לג) שכתב שמועילים הם להכשיר מפות שנפל עליהם דבר איסור רותח, וכן כתב הבי"ד (בדק הבית יו"ד סי' קכא ס"ב-ב) בשם רבינו ירוחם.

89) ואף לגבי שמיכה הבלתה מזיעת חמץ רותח (כגון שמיכה שמטמינים בה את הסירים בשבת), דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פנ"ג אות יח) שאפשר להכשירה על ידי כיבוס במכונת כביסה בחום הגבוה מארבעים מעלות, כיון שבאופן זה נחשב הדבר ככיבוס בחמץ, וחומר הכביסה דינו כאפר, ובשעת הכיבוס נחטב הבגד.

[משנ"ב ס"ק קז]

עֵין לְקַמֵּן בְּסִימָן תנג סְעִיף וּבְמִשְׁנֵה בְּרוּךְ שָׁם⁹⁰.

90) שם (ס"ק לב) כתב, שלכתחילה יותר טוב לקנות שקים חדשים לפסח, כיון שקשה לכבסם היטב עד שלא יאיר אפילו מעט חמץ בנקבי האריגה. והוסיף, שבדיעבד, אם לא התיר את התפירות לפני הכביסה וכבר נתן בשק קמח, אין לאסור להשתמש בקמח בפסח, אבל אם מצאו כעין עיסה בתפירות אסור אפילו בדיעבד.

[משנ"ב ס"ק קי]

אָבֵל בְּדִיעֵבֵד אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּרֵחַת־שֶׁל־חֲמֵץ מִצָּה אֶתֵר הַגְּעָלָה, מְתָר⁹¹.

91) ואף שלענין שאר כלים העתונים ליבון שהוגעלו, כתב לעיל (ס"ק לב) שאם השתמשו בהם בפסח אין להקל בדבר אף בדיעבד [אם לא בשעת הדחק גדול או מניעת שמחת יום טוב באינו בן יומן]. מ"מ מבואר בא"ר (ס"ק לט) שבענינו יש להקל יותר, כיון שהרחת אינה שוהה בתוך האש, אלא מכניסים ומוציאים אותה מיד.

[משנ"ב שם]

וְאִם פָּרַר עֲלָיו חֲרִי"ן בְּעֶרְכ־פֶּסַח שֶׁהוּא דְּבַר חֲרִיף, צְרִיף שְׂשִׁים נְגַד כֵּל חֲרִי"ב־אֵי"ן, שְׁנַעֲשֶׂה כְּלוֹ חֲמֵץ עַל־יְדֵי הַבְּלִיעָה שְׁבֹלַע מִהַחֲרִי"ן שְׁפָרוּ עֲלָיו⁸⁵.

85) ואף אם יש במאכל ששים כנגד כל הסכין [או המגדרת], מבואר בשעה"צ לעיל (סי' תמו ס"ק קבח) לגבי זיתים שנחתכו בסכין הבלוע מחמץ, שאין להקל בדבר אם לא בישלו ועשאו תבשיל אחד, שכיון שכל זית שחתך בסכין בולע מהחמץ ואינו מוציא את הבליעה לזיתים האחרים, אין הזיתים מצטרפים לששים לבטל את הבליעה שבסכין, ואף אם כובשים יחד, אין בכבישה כח להפליט מזה לזה.

[משנ"ב ס"ק קג]

יְעִין לְעִיל בְּסִימָן תמב סְעִיף יא בְּהַגְ"ה⁸⁶.

86) ושם כתב (ס"ק נא) ובשעה"צ שם (ס"ק פב) שיש לנקר סלים אלו ולהטמינם בחדר שאין רגילים להיכנס אליו עד לאחר הפסח [וראה מה שכתב בשעה"צ שם בשם החק יעקב והחמד משדה].

[משנ"ב ס"ק קה]

וְהוּא הַדִּין אִם שָׁמוּ בוֹ פֶּעַם אַחַת קָמְחָא לְפִסְחָא וְרוֹצֵה לְכַבֵּסוֹ לְתַתּוֹ בוֹ פֶּעַם שְׁנַיִת קָמַח לְפִסַּח, גַּם־כֵּן צְרִיף כְּבוֹס וְהִתֵּר הַתְּפִירוֹת⁸⁷.

87) וכן מפת שולחן שהשתמשו בה בחמץ ורוצים להשתמש בה בפסח, כתב הפמ"ג (משב"ז סוף סי' זה ד"ה וכלי) שמותר לעשות כן על ידי כיבוס המפה בחמין באפר וחביטה [ראה משנ"ב להלן (ס"ק קו) ומה שכתבנו שם]. וכן דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הלכות פסח להגר"ש איידר פט"ז הע' לה). וכעין זה כתב הדעת תורה (סי"ח) בשם בעל הא"א (מבוטשאטש), שדי בניקוי המפה וכיבוסה אפילו בצונן [בנהר]. ובפרט אם עושים כן על ידי מים חמים וחומר כביסה, שזה בודאי מועיל, ובפרט מפני שאין מצוי שאוכלים על

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּנֵא

בְּאֵר הַגּוֹלָה מִב

(לו) ר"ב-אייז"ן או הכיס של רחמים (מהר"ל), בכלל לא מהני להו הגעלה. (קג) וכן סלים שמשפּתמשין בקהו חמץ דנים כנפה. (קד) אָבֵל (קה) שקיים (לח) ישנים נוהגין בקהו חמץ (קו) על-ידי כבוס, וצריך להתייר (קי) כל (לט) התפירות שבהן (קח) קדם הכבוס (תרומת הדשן סימן קיז): **יט** (קט) **הַרְחַת** שְׁקוּרִים (מ) פאל"ה, 'יש אומרים (קי) שאין מועיל לה (מח) (קיא) הגעלה וצריך לקנות

בְּאֵר הַיֵּטֵב

אף דיעבד יש לאסור, אף אם הפך הסדין או כבסו אף שלא התייר התפירות אין להחמיר בדיעבד, וכן לענין השקין אם כבסו ולא התייר התפירות ונתן בתוכו קמח אין לאסור בדיעבד, ח"י, ע"ש: (מ) פאל"ה, ובל"א שוביל, ותשמישו שלא יקרו הקמח, ע"כ. והח"י חולק עליו וכתב כי ידע שכל שלא יקרו הקמח מצידיים בהם חסים שבורים ושלמים ויאסור העשה או המצה, אלא הנפה זו בדיעבד מהני בה שפשוף היטב והגעלה, מכ"ש אם מרקד קדם פסח שנתבטל, לכן בשעת הדחק נכון לעשות כן אפילו לכתחלה. שאלה: אחד שאמר לפי דמיון שדרכו לרחץ היטב אחר פסח הנפה כדי לקיים אותה לשנה הבאה ורקד בו קמח לפסח, והתירתי מה שרקד בו בדיעבד, דאף אם נימא שישאר בו דבוק משנה שעברה הני חמץ נקשה ויבטל בס' אף תוף פסח, ח"י, ע"ש: (ל) ר"ב-אייז"ן. וְלַפְעָמִים מִפְּרִיזוֹ עֲלָיו לְחַם גַּם תִּמְכָּא שְׁחֲתֵבוּ בְּסִינְו חֲמִץ וְנִשְׂאָר בְּתוֹכּוֹ בְּעֵץ, אֲפִלּוֹ בְּדִיעֵבַד יֵשׁ לְאֲסוֹר בְּפִסְחָא, אָבֵל בְּעֵפֶּ מִתְּרַבְּרַב דְּבִטְלָא בְּסִי, מ"א: (לח) ישנים. ל"ד, אלא אפילו בשק חדש ששם בו פעם אחת קמח לפסח ורוצה לכבסו לתת בו פעם שנית ג"כ צריך להתייר התפירות, אחרונים: (לט) התפירות. דהנה אף גם מה שהוא בשליו השק שהוא האמרא, וכתב המ"א: וכן יש לנהוג בפפות שעושין עליו המצות אם רוצה לעשות עליה פעם שנית לא מהני מה שמתפכין אותם, דחמץ מבצבץ ויוצא מעבר לעבר, אלא צריך להתייר התפירות ולכבס היטב, ע"כ. ואם עבר בדיעבד וצעה המצות על הסדין בלא כבוס כלל, אם הוא תוף פסח

המחבר אפילו לכתחלה סגי בכח"ג. וכן היכא שבאו מים על הנפה שלא שפשוף אותה היטב תחלה אפילו על מקצתה, אין לה תפנה להשמש בה בפסח, מהר"ל. וכתב המ"א: ויג' דאפילו במקום שאין שם נפה תדע שהמחבר מוטב שלא יקרו הקמח, ע"כ. והח"י חולק עליו וכתב כי ידע שכל שלא יקרו הקמח מצידיים בהם חסים שבורים ושלמים ויאסור העשה או המצה, אלא הנפה זו בדיעבד מהני בה שפשוף היטב והגעלה, מכ"ש אם מרקד קדם פסח שנתבטל, לכן בשעת הדחק נכון לעשות כן אפילו לכתחלה. שאלה: אחד שאמר לפי דמיון שדרכו לרחץ היטב אחר פסח הנפה כדי לקיים אותה לשנה הבאה ורקד בו קמח לפסח, והתירתי מה שרקד בו בדיעבד, דאף אם נימא שישאר בו דבוק משנה שעברה הני חמץ נקשה ויבטל בס' אף תוף פסח, ח"י, ע"ש: (ל) ר"ב-אייז"ן. וְלַפְעָמִים מִפְּרִיזוֹ עֲלָיו לְחַם גַּם תִּמְכָּא שְׁחֲתֵבוּ בְּסִינְו חֲמִץ וְנִשְׂאָר בְּתוֹכּוֹ בְּעֵץ, אֲפִלּוֹ בְּדִיעֵבַד יֵשׁ לְאֲסוֹר בְּפִסְחָא, אָבֵל בְּעֵפֶּ מִתְּרַבְּרַב דְּבִטְלָא בְּסִי, מ"א: (לח) ישנים. ל"ד, אלא אפילו בשק חדש ששם בו פעם אחת קמח לפסח ורוצה לכבסו לתת בו פעם שנית ג"כ צריך להתייר התפירות, אחרונים: (לט) התפירות. דהנה אף גם מה שהוא בשליו השק שהוא האמרא, וכתב המ"א: וכן יש לנהוג בפפות שעושין עליו המצות אם רוצה לעשות עליה פעם שנית לא מהני מה שמתפכין אותם, דחמץ מבצבץ ויוצא מעבר לעבר, אלא צריך להתייר התפירות ולכבס היטב, ע"כ. ואם עבר בדיעבד וצעה המצות על הסדין בלא כבוס כלל, אם הוא תוף פסח

מְשֻׁנָּה בְּרִירָה

דלפעמים (קכ) מפררין עליו לחם חמץ, ואי אפשר שלא נשפיר פרוו משהו בתוף נקביו⁸⁴). וגם התמכך, (שקורין חרי"ן⁸⁵) שגרוו עליו כל השנה ונתתה בספיין של חמץ, והתמכך הוא דבר חריף ונקבל בו טעם החמץ, ואתח"ך כשמוולין עליו נמצא בו טעם החמץ, וזנה אפילו בדיעבד יש לאסור אם נשתמשו בו בפסח, אפילו אם נשתמשו בו בצונן כגון שפפרו עליו מצה וכו' לשון חרי"ן שהוא דבר חריף, ואפילו (קכ) אם נקרו אותו היטב מתחלה, משום שאי אפשר שלא נדבק בו פרוו חמץ או פרוו חרי"ן שהוא גבלע מתמץ; אכל כשנשתמשו בו בערב-פסח יש בנה חלוקים, והוא: דאם נשתמשו בו רק מצה בערב-פסח, (קט) אף אם נתערב בתוכו פרוו חמץ, הרי נתבטל בתוכו בששים ומתיר לאכלו עד הלילה ואכל כשהגיע הלילה, (קכו) הרי הפרו חזר ונעור ואוסר במשהו, כמו שנתבאר בסימן תמוז; ואם פרו עליו (קכ) חרי"ן בערב-פסח שהוא דבר חריף, צריך ששים נגד כל הרי"ב-אייז"ן, שנעשה כלו חמץ על-ידי הבליעה שבלע מהחרי"ן שפפרו עליו⁸⁶) ונתתה בספיין חמץ כנ"ל, ואם לא, פלו אסור: (קג) וכן סלים. של גזרים שמלאים נקבים ואי אפשר לנקרן. ועין לעיל בסימן תמב סעיף יא בהג"ה⁸⁶: (קד) אָבֵל וכו'. וְשֵׁם כְּנֵפֶה וְכִסּוּ שֶׁל רְחִים שְׂאֵנִי, שְׁעוֹבֵר תְּמִיד הַקָּמַח שֶׁל חֲמִץ דֶּרֶךְ הַנְּקָבִים וְאֵי אֶפְשֶׁר שְׂלֵא יִהְיֶה נֶסְרֶךָ בּוֹ מִשְׁהוֹ: (קה) שקיים ישנים. לאו דוקא, אלא (קכט) אפילו בשק

חדש ששם בו פעם אחת קמח-חמץ, והוא הדין אם שמו בו פעם אחת קמחא לפסחא ורוצה לכבסו לתת בו פעם שנית קמח לפסח, גם-כן צריך כבוס והתייר התפירות⁸⁷): (קו) על-ידי כבוס. ורוצה לומר, בחמץ⁸⁸ (קל) ואפר ותיסית⁸⁹ ואחרונים: (קז) כל התפירות שבהן וכו'. עין לקמן בסימן תג סעיף ו ובמשנה ברורה שם⁹⁰: (קח) קָדָם הַכְּבוֹסִים. וגם צריך לגרו שם מתחלה בספיין היטב את החמץ הנמצא שם [מ"א וש"א]. עוד כתבו, דהסדין שעושין המצות עליה, שצריך להחליפן בין לישא ללישה, דהינו לאחר שעור מיל, בדלקמן בסימן תנט, אם רוצה ללוש על אותן סדינין עצמן עוד, צריך כבוס גמור, פנ"ל, ולא מהני הדחה לבד, דהצבצק נדבק בהן, וכל-ישפן דלא מהני אם רוצה להפך אותן לצד השני, שהחמץ מבצבץ ויוצא מעבר לעבר, וגם התפירות שבאמצע המפה צריך להתיירן. ובדיעבד אם עבר וצעה המצות על הסדין בלא כבוס כלל, אם הוא תוף הפסח, אף בדיעבד יש לאסור, אף אם הפך הסדין או כבסו, אף שלא התייר התפירות אין להחמיר [ח"י וש"א]: **יט** (קט) **הַרְחַת**. הוא התייר שמכניסין בו עוגות לתגור ומוציאין בה מן התגור: (קי) שאין מועיל. משום דבולעת מן החמץ על-ידי אור בלי שום משקה, ולכלבנה אי אפשר דהא של עין היא. ועין באליה רבה שכתב דכל זה לכתחלה, אכל בדיעבד אם נשתמש ברחת-של-חמץ מצה אחר הגעלה, מתיר⁹¹): (קיא) הגעלה. ואפילו קליפה (קלב) בכלי-אמנות

שֶׁעַר הַצִּיּוֹן

(קמ) מגן-אברהם ושי"א: (קכ) פן מוכח דעת הג"ה דמדין דין זה לנפה, והכל טעם אחד, וכן פרש האליה רבה דעת הג"ה, אף שהוא מסתפק בענין זה, כשה אחרונים סתמו כן [עין הגר"ז ותי"אדם ומקוריהם: (קכו) מגן-אברהם ושי"א: (קכז) הגר"ז. וכל זה כשפפרוין עליו גם לחם חמץ, אכל אם ידע שלא משמו בו מתחלה רק חרי"ן⁹² שנתתה בספיין של חמץ, אם-כן אין עתה חשש של חמץ בעינין, רק מבליעת חמץ, לא אמרין דחזרו ועוד [ח"א]: (קכח) חרי"אדם: (קכט) אחרונים: (קל) פן כתבו פשה אחרונים וכן פתח הפגן-אברהם עצמו בסוף סימן תמב. ואף דבנינו בסוף דבריו קאפך פזו קצת מדברי התוספות והנהגות אשר"י בדבונן יש להקל בלא אפר ותמין אפילו בדבר הנדבק, כבר פתח הגר"א בסוף סימן תמב דלמ"ש ונחיים דף עט משמע דדבר הנדבק אפילו בצונן אסור (ובקצת גם מתוספות והנהגות אשר"י אין ראה כל-כף להקל, עין שם), וגם פשה אחרונים כתבו להחמיר קדעת הפגן-אברהם עצמו בסוף סימן תמב: (קלב) אחרונים:

הלכות פסח סימן תנא

כ טור ל טור בשם רבנו יואל ובית יוסף בשם רב הפוסקים פיו דחשימו בצונן (מג) ומנן (קיד) לפרות עליהם (קטו) רותחין, לפי שלפניעמים נשפך מרק מן הקדרות לתוכן: כא לחיבות של חרס (קטו) שנתנו בהם שכר שעורים, (קיו) מתרים בהגעלה, או בערוי (קיא) שלשה (מד) גמים:

שערי תשובה

באר היטב

(מג) תדושה. כתב בעל אמרי נעם בתשובה סימן ה: מעשה שהיה שאפו מצות קדם פסח ברכת ונסתפקו אם היתה תדושה או לשנה שנשתמשו בה חמץ, אין במצות אלו שום חשש של אסור חמץ, ע"ש: (מג) לערות. והמהר"ו סימן קצג פסק דלא מהני ערוי, רק יכשרים ע"י אבן מלבן או לפיד בוער וישפך עליו רותחין. וכתבו האחרונים בשם מהר"ל דאף לאחר הגעלה ישתמש עליהם דבר חם אלא ע"י הפסק מפה או דפין או סמרטוטין, וכל זה הוא חמרות יתרות כי די בחמץ והגעלה, וכן נהגין, ח"י. וכתב הש"י סוף סימן תכ: הנשים נהוגות שלא להשתמש בפסח בקדרה ששפך בה רותחין על האבן שמכשירין בו מהשעם שהריח של חמץ נכנס בו, ואין בו ריח ולא טעם דאין בו אסור כלל בפסח, ע"כ. והנה"י מקיים המנהג לכתחלה, אף בדיעבד ודאי אינו אסור: (מד) גמים. פיון דלא נשתמש כ"א בצונן ונצא מידי דפיו. ועין

משנה ברורה

מקדם גם כן לא מהני ובריעבד אם הוציא מצה חמה מן התנור ברכת של חמץ, אם לא היתה הרחת נקיה אלא היה בה לכלוף חמץ בעין, אוסר בתחומיניות המצה (קלג) כדי נטילה, (קלג) שהוא קרוב גודל ולפי מה שאנו נוהגין לאפות מצות דקות, נאסר בלו). ואם אפו על ידי מרדה זו עוגות חמץ עם שמן, (קלד) נאסרה המצה בלה, דעל ידי השמן מפעפע החמץ בכלה⁽⁹²⁾ ונדווקא תוף הפסח, אכל קדם הפסח (קלה) עד הלילה, בטל בששים אותו מעט העיני שיש על המרדה, אכל אם הדיחו המרדה מקדם ואין עליה חמץ בעין רק הבלועה בה, אין אוסר רק כדי קליפה, בין שנשתמש בה מקדם (קלו) עם שמן או בלא שמן, דאסור הבלוע בכלי אין יכול לאסר יותר מפדי קליפה. אם (קלו) הוציא מצה חמוצה במרדה של פסח, ואחר כך רדו בה מצות אחרות (קלז) ונאסרו על ידי המרדה ואחר כך נתערבו אלו בהרבה אחרות (קלח) פלן אסורות, דכבר נתבאר בסימן תמו דבפסח לא נתבטל יבש בבוש, ואפלו אם נתערב בערב פסח, מכל מקום חוזר ונעור תוף הפסח⁽⁹³⁾ ואסור לאכלם בפסח ונרק בערב פסח מטר להאכלן (לתינוקין)⁽⁹⁴⁾; ויש אומרים, דכיון שלא נאסר רק מצד בלוע (קלט) אינו חוזר ונעור בפסח. וכל זה בחמץ גמור, אכל במרדה שהוציאו בה מצה כפולה ונפוחה, די לאסר הרחת לכתחלה, אכל בדיעבד אינו אוסר. ויותר מזה כתב התקיעבך, דאם אי אפשר למצא בקל רחת אחרת מטר להוציא לכתחלה בה המצות, דאם כן יצטרך תמיד מרדה תדושה והרי בדיעבד⁽⁹⁵⁾. (קמ) ואם נסתפקו במרדה אם היתה של חמץ או תדושה, מתרים כל המצות: (קיב) תדושה. ואם מחויב רחת של פסח משנה זו לשנה האחרת, מטר ואין צריכה הגעלה, רק שריאה שתהיה נקיה היטב. ט"ו ושאר אחרונים, ולא כמגן אברהם: כ (קיג) שפניעמים בהם אכלים. חמין, אכל סתם (קמא) תבות אין צריכות הגעלה⁽⁹⁶⁾. (קיד) לערות עליהם וכו'. מקלי (מגנ) ראשון. ומהר"ו סימן קצג פסק דלא מהני ערוי, מפני שלפניעמים משים עליו פשטיד"א חם והרי כאלו נשתמש

תרגום: 1 פולי גפה. (קלג) מגן אברהם במסקנתו ומחצית השקל פירי מגדים ושא: (קלג) לקמן בסימן תסא באחרונים שם: (קלד) אחרונים: (קלה) פרי מגדים. ולכאורה נראה דהו דוקא לענין של על ידי השמן שהוא בעין אינו נאסר המצה בלו, שבטל הענין בששים, אכל על פליפנים הבלוע שבתוף המרדה אוסר כדי קליפה אף קדם הפסח, וצריך עיון: (קלו) פן כתבו המגן אברהם ופרי תדש בירדה דעה סימן קה וחקיעבך, וגם הפרי מגדים מצד פן בירדה דעה שם. והנה השי"ך שם בירדה דעה סעיף קטן כג מסתפק, דהיא דבלוע שמן בפלי אפשר דאסור בלו, וכל אלו חולקים על השי"ך, אמנם הנהיר שלום ומקוריים ומתיר אדם פתחו דכענינו לענין חמץ, פיון דהתאסור מצד עצמו הוא פחות עם השי"ך מודה דאין אוסר בלו. אף את זה ראיתי במקוריים: [בבאורי] שם שדעתו דאסור בכדי נטילה, ולא השתקטיו לחלכה, דכל האחרונים הניח וגם הנהיר שלום ונדבר פלא ראיתי במתיר אדם שפכת לאסר בכדי נטילה, ונצא מגן אברהם סעיף קטן לו. והלא המגן אברהם כתב בהקדמה כדי קליפה, ובסוף דבריו מוכח בהקדמה דכדי קליפה דוקא ולא כדי נטילה, עין שם, וצריך עיון: (קלז) חקיעבך ומקוריים: (קלח) עין במגן אברהם שדעתו, דמצה ראשונה שרדו בה מיד אחר מצה חמוצה, אם היא בשמנניות נאסרה בלה, ואם לאו נאסרה בכדי נטילה, ושאר מצות שרדו בה אחר כך לא נאסרו רק כדי קליפה, משום שכבר נתקנה הבעין של המרדה שנתקב בה מהמצה חמוצה על ידי הראשונה, ושוב אין בה רק בליעה ואינה אוסרת רק כדי קליפה, ובהנהיר שלום מסתפק על סגרא ונתקנה: (קלט) מגן אברהם: (קמ) אחרונים: (קמא) חמין, אכל אכילים אכל אכילים אכל אכילים אכל אכילים (מגנ) אחרונים: (קמב) חמין אכילים: (קמג) חמין אכילים: (קמד) פן משעם מחקיעבך ושא, ופשוט הוא דמדינא צריך לילך במר רב משמישו⁽⁹⁷⁾ ובדלעיל בסעיף ו: (קמה) מגן אברהם בשם מהר"ל: (קמו) פן משעם מסתימת הפוסקים, וכמו גבי יין נסוף דחשימו בצונן, מסתבא דלאחר הגעלה מטר להשתמש אפלו בחמין, פן הוא הדין בענינו, והמה"י משעם לכאורה דאינו מתיר רק בצונן, וצריך עיון: (קמו) פן כתב הג"י וכן מוכח מה"ש: (קמז) שי"ך בירדה דעה סימן קלה סעיף קטן לג, עין שם:

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תנא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קיא]

דְּעַל-יְדֵי הַשְּׂמֵן מִפְּעֻעַ הַחֶמֶץ בְּכֻלָּהּ⁹².

92 והחזו"א כתב (או"ח סי' קכ ס"ק יא) שהרבה פוסקים הקילו בזה, ובכללם הגר"א, מפני שלדעתם אין דבר ההיתר [השומן] מפטם את האיסור [החמץ].

[משנ"ב שם]

דְּקַפְסָח לֹא נִתְבַּטַּל יְבֵשׁ בְּיָבֵשׁ, וְאֶפְלוּ אִם נִתְעַרְבַּ בְּעֶרְב־פֶּסַח, מִקָּל מְקוֹם חוֹזֵר וְנִעוֹר תוֹךְ הַפֶּסַח⁹³.

93 אמנם, החזו"א כתב (שם סי' קיט ס"ק ה ד"ה ואמנם) שדברי המקילים יביש ביבש נראים יותר, ולדבריהם מותר לאכול את כל המצות שהתערבו יחד, ורק אם נאפו או התבשלו יחד אסור לאוכלן.

[משנ"ב שם]

וְרַק בְּעֶרְב־פֶּסַח מִתֵּר לְהַאֲכִילָן לְתַינוּק⁹⁴.

94 ולאחר שנאכלה מצה אחת מתוך התערובת, כתב לעיל (סי' תמו ס"ק צח) שמותר לאכול את כל שאר המצות, שכיון שאין איסור זה אלא מדרבנן, יש לתלות שהמצה שנאכלה היא מצת החמץ.

[משנ"ב שם]

וְיִתֵּר מִזֶּה הַתֵּב הַחֶמֶץ-יֵעָקֵב, דָּאֵם אֵי אֶפְשָׁר לְמַצָּא בְּקָל רַחַת אֶתְרַת מִתֵּר לְהוֹצִיא לְכַתְחֵלָה בַּהּ הַמַּצּוֹת, דָּאֵם-כֵּן יִצְטָרַךְ תְּמִיד מִן-הַתֵּב הַחֶמֶץ וְהָיָה כְּדִיעֵבֵר⁹⁵.

95 והחזו"א כתב (שם סי' קכב ס"ק י) שיש להקל בזה לכתחילה, כיון שהמצות הכפולות מצויות הן ואם יצטרכו להחליף מרדה לאחר כל רדייה של מצה כפולה, יקשה מאד להכין כל כך הרבה מרדים, והרי כן נוהגים לגבי התנור [שאין חוששים להכשירו במקום בו היו מונחות המצות הכפולות]. ובמקום אחר כתב (שם סי' קכ טו) שיעקר חומרא זו שמצה כפולה אוסרת את המרדה כדי קליפה אינה מובנת, שהרי רק החלק הפנימי של המצה שהוא מקום הכפל נדון כחומץ, אך הצד החיצוני שלה אינו נחשב כחמץ כלל, ולכאורה אין טעם שיאסור את המרדה.

[משנ"ב ס"ק קיג]

אֶבֶל סָתֵם תְּבוֹת אֵין צְרִיכוֹת הַגְּעֻלָּה⁹⁶.

96 וכמבואר בשעה"צ, שהוא משום שאין מצניעים בהן מאכלים חמים.

וכן מגירות המקור ומדפיו, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"י תשובה י) שיש לנקותם היטב, ובאופן זה מותר להשתמש בהם בפסח. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פני"ג אות לג) שדי בניקון יסודי עם מטלית ומים, ועדיף עם מי סבון, והוסיף, שאת החריצים שבין קפלי הגומי יש לנקות עם מברשת, כדי להסיר מהם את כל הפירורים.

וכן מדפים שבארונות המטבח, דעת הגרי"ש אלישיב (שם אות לד) שדי לנקותם היטב, ואין צריך לכסותם אחר כך, ומה שנהגו לכסותם בנייר וכדו', אין זה אלא מפני שמניחים עליהם כלים ומאכלים של פסח.

וכן שולחנות שאין רגילים להניח עליהם סירים חמים, ורגילים לכסותם בפסח בשני כיסויים, דעת הגרי"ש אלישיב (שם אות מ) שדי בכך שמניקים אותם היטב ומסירים את הלכלוכים הרבוקים בהם, ואין צריך להגעילם. וכן כתב הערוך השלחן (יו"ד סי' קכא

ס"ד) ששולחנות יקרים שנוהרים במשך השנה שלא ישפך עליהם מרק, אין צריך להגעילם ודי להדיחם היטב. וכן כתב בשו"ת אור לציון (שם) ששולחן המצופה פורמייקה יקרה שאין רגילים להניח על גביו סירים [שמדינא אין צריך להכשירו אלא רק מחמת חומרא], ובעליו חושש שמא תקלקל ההגעלה את הפורמייקה, לא יערה עליה מים רותחים, די שיכסה אותו במפה.

ועוד בענין שולחנות שמניחים עליהם דברים חמים ואי אפשר להגעילם, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק קיד).

[משנ"ב ס"ק קיז]

דְּלֹא מְהַיֵּ עֲרִי, מְפָנֵי שְׁלִפְעָמִים מְשִׁים עֲלָיו פֶּשְׁטִיד"א חֵם וְהָיָה כְּאֵלוּ נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלֵּי רֵאשׁוֹן⁹⁷.

97 וכן כתב לעיל (סי' תמו ס"ק כד) שבפסח יש להחמיר כדעת הסוברים שדינו של דבר גוש הוא ככלי ראשון [וראה שעה"צ שם (ס"ק יז) שאין לאסור באופן זה יותר מכדי קליפה], וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יא).

[משנ"ב שם]

וְכַדִּיעֵבֵד מִתֵּר עַל-יְדֵי עֲרִי לְכַד⁹⁸.

98 ושולחן יקר שמניחים עליו לפעמים דברים חמים אך רוב תשמישו לדברים צוננים, והוא עלול להינזק על ידי ההגעלה, כתב הערוך השלחן (יו"ד סי' קכא ס"ד) שאין צריך להגעילו ודי להדיחו היטב, ובפרט שבשולחנות יקרים נוהרים במשך השנה שלא ישפך עליהם מרק.

[שעה"צ ס"ק קמז]

וְפֶשֶׁט הוּא דְּמִדְּיָא צְרִיךְ לִילֵךְ בְּתַר רַב תְּשְׁמִישׁוֹ⁹⁹.

99 שכלי שאינו בן יומו הבלוע מחמץ, כתב לעיל (ס"ק ג) שדאי שאפשר לסמוך על הפוסקים שפסקו שהגעלה כפי רוב תשמישו מתילה להכשירו בדיעבד.

[משנ"ב ס"ק קטו]

וְיֵשׁ שְׂפָתָיו שְׂצָרִיךְ לְהַנִּיחַ עֲלֵיהֶם עוֹד מִפֶּה אוּ דְבַר אֶחָד הַחוּצָא¹⁰⁰.

100 ואם מניח על גבי שיש המטבח כיסוי עבה, או כמה שכבות של נייר כסף, כדי שלא תעבור הבליעה, דעת הגרי"ם קרליץ (חוט שני פסח פ"י ס"ק יז) שאין צריך להגעילו ולערות עליו חמין לפני כן. ולענין הכשרת שיש המטבח, ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (ס"ט ד"ה ואחד).

[משנ"ב ס"ק קיז]

אֶבֶל בְּצוֹנָן סָגִי לָהוּ בְּהַגְעֻלָּה¹⁰¹.

101 ואף שלגבי בית שאור, כתב לעיל (ס"ק פט) [בביאור דעת הרמ"א] שהמנהג ללבנו כיון שיש הסוברים שאין להכשירו בהגעלה אלא בליבון, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' צב) שלא החמיר כן אלא בשאור כיון שדבר חריף הוא, מה שאין כן בשכר. ובאופן ההגעלה של כלי ששהה בו איסור צונן מעת לעת ונאסר משום כבוש, כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ט) שדי להגעילו בכלי ראשון שהוסר מהאש ואינו מעלה רתיחות, הואיל ולא בלע אלא בצונן. והחזו"א כתב (או"ח סי' קכב ס"ק ב ד"ה מן) שאפשר להגעילו אף על די עירוי מכלי ראשון, וכן כתב הדרכי תשובה (יו"ד סי' קכא ס"ק יט) בשם ספר דברי יוסף.

מילואים הלכות פסח סימן תנא

המשך מעמוד קודם

האש, מפני שמקבל הוא את חומו בשעת הבישול, אין הגעלתו בעירוי מכלי ראשון מועילה להכשירו.

[משנ"ב ס"ק נה]

דְּלִמָּא תַּיִס עֲלֵיהּ⁶²¹.

52) ואם עבר והגעילן, כתב הערוך השלחן (ס"כ) שהגעלה מועילה. וכעין זה כתב הפמ"ג (משנ"ב סוף סי' זה ד"ה כלי עצם), שאם עבר והגעיל כפות אלו ואחר כך בישל בהן לא נאסר התבשיל, ואם השתמש בהן במזיג, הסתפק בזה הפמ"ג (משנ"ב ס"ק יג) ונשאר בצ"ע. [ולגבי ליבון, כתב הפמ"ג (משנ"ב ס"ק ב) בפשיטות שמאכל שנתבשל בכלי שחם עליו וליבנו במזיג נאסר, כמובא לעיל (ס"ק יד). אכן, לענין כפות העשויות מקרן יש טעם נוסף להיתר, שהרי הובא בפמ"ג שם בשם ספר תמים דעים שמותר להגעילן לכתחילה כשהוא אינו חס עליהן שמו יתקלקלן].

[ביה"ל ד"ה ואחר]

[בן קלי גללים⁶²²].

53) וכלים אלו, כתב הפמ"ג (משנ"ב סוף סי' זה ד"ה כלי גללים) שעשויים מגללי בקר, ולפיכך מועילה להם הגעלה, כשם שמועילה בכלי אדמה. מאידך, החזו"א כתב (א"ח סי' קכ ס"ק ב) שכלים אלו עשויים משיש ולכן מועילה להם הגעלה, ואילו כלים העשויים מגללי בקר אין להם תקנה בהגעלה, שהרי גרועים הם מכלי אדמה, ולדעתו (המובאת לעיל ס"ק יח) אין הגעלה מועילה אף בכלי אדמה, וכן כתב היד יהודה (י"ד סי' סט פירוש הארוך סוף ס"ק פא ד"ה והנה מתוך).

ושיש העשוי משחיקת אבנים הנצרפים בכבשן [שיש קיסרי], דעת הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה פסח פ"ג ס"ד) שמועילה בו הגעלה, כשם שמועילה היא [לדעת המשגיב] בכלי אדמה.

קנד). ועוד, שקשה לנקות את מסנן המדיח [פילטר] ואת סביבותיו. ובמקום שיש צורך גדול להכשיר מדיח כלים, דעתו (שם) שיש לשאול חכם האם וכיצד לעשות זאת. ולגבי השימוש במדיח אחד הן לבשר והן לחלב, דעתו (שם) שאין לעשות כן, גם אם מחליף את המגשים בין שימוש אחד לחבירו.

ולענין הכשרת שיש מטבח, דעת הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה פסח פ"ג ס"ט ואחרות הלכה הע' יח) שהמנהג הוא להכשירו על ידי עירוי מכלי ראשון על גבי אבן מלובנת, באופן שלא נפסק הקילוח, או על ידי עירוי מקומקום חשמלי, הנחשב ככלי ראשון הנמצא על גבי האש מחמת הברזל המלובן שבו, ולאחר ההכשרה נהגים לכסות את השיש. וכן דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי שם עמ' כח). שיש לנקות את השיש היטב ולהימנע מלהשתמש בו בחמץ למשך כ"ד שעות, ולאחר מכן לערות עליו מים רותחים מכלי ראשון שאינו בן יומו המשמש לחמץ, ולאחר ההכשרה נהגים לכסות את השיש. ואם אינו מכסה את השיש או שמכסהו בנייר אלומיניום שנקרע בקל, צריך להגעיל את השיש על ידי עירוי רותחין על גבי אבן מלובנת. ובשיש גרניט, שאי אפשר להניח עליו אבן מלובנת מחמת קלקול השיש, דעתו (שם) שאפשר להקל להכשירו על ידי עירוי בלבד.

50) ולגבי הכשרת שולחנות, כתב להלן (ס"ק קיד) שגם אם לא עירה על גבי האבן המלובנת מכלי ראשון אלא שפך עליה רותחין מכלי שני, נחשבים הם ככלי ראשון מחמת האבן שמרתיחתם.

51) וכן כתב להלן (ס"ק פז) לגבי מזכזה, שאם יכול להגעילה בתוך כלי ראשון, לא יגעילה על ידי עירוי על גבי אבן, כיון שיש פוסקים הסוברים שהגעלה על ידי עירוי על אבן אינה נחשבת אלא כהגעלה בעירוי.

וכן לגבי הכשרת מיקרוגל, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק דיני מיקרוגל פ"ה אות ד) שכיון שנחשב הוא ככלי ראשון המונח על גבי

הלכות פסח סימן תנא

המשך מעמוד 84

מקומות אין אפשרות להכשיר כלי חרס, ורק כאן שהבליעה נעשתה בצונן הקלו דבר. והחזו"א כתב (א"ח סי' קכב ס"ק ג ד"ה ואמנם) בטעם הדבר, שאם יעשה כן אין על הגעלה זו שם הגעלה של שלש פעמים, ואין היא נחשבת אלא כאילו הגעילה פעם אחת במשך זמן ארוך, שהרי המים הראשונים כבר קיבלו טעם מבליעת הכלי ותש כוחם מלהוציא את הבליעה בפעם השניה השלשית, ותמה על טעמו של הדרישה.

[משנ"ב שם]

אָלָא אֶפְלוּ מִפְּזָרִין¹⁰⁵.

105) ומימיה שיתכן שנפל לתוכה פירור חמץ, כגון ששתה ממנה בשעה שאכל חמץ, דעת הגרש"ז איערבך (ספר הגעלת כלים פ"ג הע' ריח') שמוותר להשתמש בה בפסח בלא להכשירה [על כל פנים במקום שאי אפשר להכשירה], שיש לתלות שמואז שנכנס בה פירור החמץ כבר מילאו בה מים שלש פעמים למשך כ"ד שעות. מאידך, דעת הגר"ש וואזנר (שם) שצריך להכשירה על ידי הגעלה או על ידי מילוי ועירוי שלשה ימים, ורק כשאינו יכול להכשירה בכך, ירחצנה היטב במי סבון וישטפה ידי בכך.

[משנ"ב שם]

לֹא מְהֵנִי עֵרִי אֶפְלוּ בְּשָׂרָא בְּלִים שְׂאִינָם כְּלִי-חֶרֶץ¹⁰⁶.

106) וכלי חרס שנכבש בו איסור, כתבו הש"ך (שם) והחזו"א (א"ח סי' קכב ס"ק ב) שגם הגעלה אינה מועילה להכשירו.

[משנ"ב ס"ק קיז]

דְּתוּ הָיִי נוֹתֵן טַעַם לְפָנֶיךָ¹⁰².

102) והחזו"א כתב (שם), שאם מגעיל חבית שאינה בת יומה קודם זמן איסור חמץ, מועילה לה הגעלה, אך אם מגעיל חבית בת יומה קודם זמן איסור חמץ או שמגעיל אותה כשאינה בת יומה לאחר זמן איסור חמץ, הסתפק הש"ך (י"ד סי' קלה ס"ק לג) אם מועילה לה הגעלה. אכן, להלכה כתב החזו"א (שם) שנראה שהגעלת כלי בן יומו מועילה אם עשה כן קודם זמן איסור חמץ.

ולגבי דין מילוי ועירוי שלשה ימים [המבואר להלן (ס"ק קיח)], כתב החזו"א (שם) שבדאי אפשר למלא מים בפעם הראשונה גם כשהחבית היא בת יומה, כיון שמי"מ ישדו בה המים כ"ד שעות, ולאחר זמן זה כבר לא תהיה הבליעה בת יומה.

[משנ"ב ס"ק קיח]

דְּהִינָּה, שְׂמִלְאָנָּה מִיָּם¹⁰³.

103) ואף שאר משקים, כתב החזו"א (י"ד סי' נה ס"ק ז) שמועילים להכשיר זה.

[משנ"ב שם]

וְאֶתְרֵךְ יַעֲרָה מִמֶּנּוּ אֵת הַמִּים וְיִמְלְאָנּוּ מִיָּם אֶתְרֵי¹⁰⁴.

104) וטעם הדבר שאי אפשר להחזיר לחבית את אותם המים שעירה ממנה, כתב הדרישה (י"ד סי' קכא אות ו) שהוא כדי לפרסם שבשאר

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּנֵא

מג באר הגולה

מ מטה ודמואל
פסחים לי ברוסת
הראש ש

הגה והגזעלת (מה) (קוט) החבית (קב) יִצְשָׁה בְּדָרְךָ זֶה: לְבַן אֲבָנִים וְיִשְׁמַם בָּהֶם וְיַעֲרָה עֲלֵיהֶם רוֹתְחִים
מְכַלֵּי רֵאשׁוֹן, וְיִגְלַגְלַת הַחֲבִית שְׂאִיעַ הַגְּעֵלָה לְכָל מְקוֹם (הגים פ"ח). (מו) וּבְדִיעֵבֶד (קבא) אִם נִתְּנוּ בָּהֶם (קבב) יִין
או דְּבַשׁ בְּלֹא הַגְּעֵלָה (קבג) רַק שְׂהִידוֹתָן הֵיטֵב תַּחֲלָה, מִתַּר לְשׂוֹתוֹת מִפְּסַח (מרוכי פ' כ"ש והגיא פ"ב דע"א
והח"ד סימן רא): **כב** כָּל הַפְּלִים, אֲפֵלוּ שֶׁל חֶרֶס, (קכד) שְׂנֵשְׁתַּמְשׁ בָּהֶם חֲמִיץ בְּצוּזָן, מִתַּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ
בָּהֶם מִצָּה (קכה) אֲפֵלוּ בְּחֲמִיץ, (קכו) חוּץ * מִבֵּית שְׂאוֹר (קכז) וּבֵית (מו) חֲרֹסֶת, שְׂאֵף-עַל-פִּי

באר היטב

ב"ד אפלו במזגף מהגי: (מה) החבית. וצריך להסיר שולי החבית כדי לנגרו היטב, כ"כ הרוקח. אכן האחרונים הסכימו דחבית עץ של שכר אין להגעילו כלל וכן כלי־עץ שמצויין בהם גמות וכלים שהיו בו יין־שרף לא מהני כלל הגעלה, דגרוע מבית שאור וחרסת. וכתב הש"י: מ"מ אם בשל אומן היטב במים עם אפר עד שנסתלק הריח לגמרי מטר להגעילו. מיהו, תבנית שלא נשתמש

משנה ברורה

(קוט) החבית. וצריך להסיר (קמט) שולי החבית אם הוא של עץ, לגרו היטב במפנים בכל הסדקים, (קנ) וגם שמצוי שמרים שמדבקים בשולי החבית, והגעלה וצריכו לא מהני אלא להפיל הפולע שבפנים אבל לא להחמץ שיש בעיניו. ואם הוא של חרס,

באר הלכה

דלא תתקלקל, נכון וטוב לכתחלה להחמיר, וכן משמע ב"ט סעיף־קטן כז, עין שם, ועין בפרי־מגדים שקתב גם־כן דלדעת הפגן־אברהם יש להחמיר אפלו במתכות: * בית שאור וחרסת. עין בתשובת חתם־סופר סימן קכ, נדון הקשר יורות ששורפין בתו י"ש: אשרי מי שניכול לעשות חדשים, אף לא ישמענו

צריך (קנא) לפתח פי החבית כלי־כף גדול, שניכול להכניס בו ידו ולשפשפו היטב במפנים בכל הצדדים. אכן האחרונים (קנב) הסכימו דיש להחמיר שלא להשתמש כלל בחבית עץ של שכר, שמצוי בהן גמות¹⁰⁷, גם אי אפשר לנגר בין הנסרים שלא ישאר שם משהו וזהמא בין נטר לנטר, והוא חמץ גמור וישאר בעינו. ועין באלוה רבה בשם הפרישה, דאם נשתמש בחבית של שכר ולא פתחו השולים ונקרו היטב אסור בדיעבד, דלא מהני הגעלה למה שחוליה בעינו, אכן אם פתח אחר משהוליה ונקרו היטב בפנים מהני הגעלה בדיעבד, וכן הקפיים בתי"א אדם, עין שם דעהארץ בסימן קכה בזה. וכן זה בחבית של שכר או שאר משקהחמץ, אבל חבית של מי־דבש יש להחמיר בהגעלה (קנג) אף־על־פי שנתבשל הדבש ביונה שבשלו בו שכר תוף מצת־לעת: (קכ) יִצְשָׁה בְּדָרְךָ זֶה וכו'. וכתבו האחרונים, דכלים שהיו בו יין־שרף לא מהני להם כלל ההגעלה¹⁰⁸, דנשארו בו גם אחר־כף ריחו¹⁰⁹ וטעמו¹¹⁰, אכן אם בשל אותן היטב במים עם אפר עד שנסתלק הריח לגמרי, מטר להגעילו אחר־כף¹¹¹. (קנד) ונדקא לכלים שהם פתוחים לגמרי ויכול להכניס ידו לתוכם לנגר היטב ולבדוק בכל הסדקים שלא יהיה נדבק בו שום ממשות, אבל אם אינו בענין זה לא מהני אפלו אם יבשל באפר כמה פעמים. (קנה) גם בעיני שהפלים יהיו נעשין מחתיכה אחת או שהם של כלי בדיל ושארו מיני מתכות, דאם עשויים מנסרים הרבה, ככלים שלנו, אין להקל להגעילו אפלו אם בשלו באפר כמה פעמים, דאי אפשר שלא ישאר וזהמא בין נטר לנטר, וכנ"ל: (קנא) אִם נִתְּנוּ בָּהֶם. ושהו (קנו) שם מצת־לעת, דהוי כבוש ונכנס בו טעם השכר, אפלו הכי מטר, ויבדלקמה, דאי לאו הכי פשיטא דמטר: (קכב) יִין או דבש. עין במגן־אברהם וחקי־צחקב דיש חלוק בין יין לדבש, דביין אפלו החבית כן־יומו מבליעת השכר, גם כן מטר בדיעבד, דשכר ביין נתן טעם לפנים הוא, ובמידבש לא הוי לפנים אלא־אסור. והיה הפלי אינו כן־יומו מבליעת השכר, אבל אם היה כן־יומו ונתנה הפלי צדקה בתוך לעת, אפלו בדיעבד אסור לשתותו בפסח. (קנז) אבל כמה (האחרונים הסכימו דמטר במידבש מטר אפלו כן־יומו, ומטעם דכבוש לא נקרא עד אחר ששהה הבלעית־לעת, ואז נעשה הבקבוק הכלי לפנים וימטר בדיעבד. ודע, דבכל גוה, ישל דיעבד אינו אלא קשערו ויתן והדבש מן החבית קדם הפסח ונתנו אותו לתוף כלי־פסח, דהמטר כבר היינו והדבש קדם הפסח, דקדם הפסח נתן טעם לפנים מטר, (קנח) אבל אם נשתהה היין והדבש בחבית עד תוף הפסח, אסור דבמדינתנו נוהגין לאסור נתן טעם לפנים בפסח, ויבדלעיל בסימן תמו סעיף י בהג"ה. וכתבו הפוסקים, דאם נתנו (קנט) לתוכו דבר חריף כחמץ, אפלו לא היה כן־יומו אסור, דאצב חורפא משוי לה לשבח. עוד הסכימו הפוסקים, דאם הפלי היה מיין־שרף אסור בדיעבד אפלו אם אינה כן־יומו, דעינינו רואות שנותן טעם לשבח הוא¹¹². והנה מלבד משמע דאפלו אם הגעילה אסור מה שנתן לתוכה ואפלו לא היתה כן־יומו, ומשום דעינינו רואות שנשארו ריח אפלו אחר הגעלה, (קס) אכן אם לא נשקע בה ריח של יין־שרף, מהני הגעלה בדיעבד שלא לאסור מה שנתן לתוכה, ומכל מקום מיד שנוצר (קסא) צריך לערות היין לכלי אחר: (קכג) רַק שְׂהִידוֹתָן הֵיטֵב יכו'. ואידי בענין שאין בו חשש של חמץ בעינו, (קסב) שהיה הפה של חבית חרס רחב למעלה והכניס ידו לתוכה ונקרו היטב בצדדיה ובשוליה שלא נשאר שם שום שמרים, ובחבית של עץ - כשפתח השולים ונקרו היטב, וכנ"ל: **כב** (קכד) שְׂנֵשְׁתַּמְשׁ בָּהֶם חֲמִיץ בְּצוּזָן. רוצה לומר, שהשתמש בהם בחמץ יבש, או אפלו בדבר לח (קסג) אף שלא שקה שם מצת־לעת ולא היה דבר חריף, דאם שקה בתוכו מצת־לעת הרי נעשה כבוש בתוכו¹¹⁴, ואפלו בשאר פלים, וצריך להגעלה או ערוי, וכנ"ל בסעיף א: **ככה** (קכה) אֲפֵלוּ בְּחֲמִיץ. דביין אלא נשתמשו בהם אלא בצונו לא בלעו כלום¹¹⁵, ודי להם (קסד) בהדחה לתעביר מה שדבקו בעינו לרפגי הכלי¹¹⁶: (קכו) חוּץ מִבֵּית שְׂאוֹר. הינו כלי (קסה) שהאשה שורה בו את השאור לתנו בעסה, ופעמים שהשאור שוהה הרבה באתו כלי, ומחמת שחמוצו קשה, נבלע טעמו באתו כלי אפלו בצונו: (קכז) וּבֵית חֲרֹסֶת. הינו שנותניו בו דברים חריפים עם חמץ, ואפלו אינם של חרס:

שער הציון

(קמט) רוקח ויבאש וחקי־צחקב ושא"י: (קנ) פרישה: (קנא) שם: (קנב) ב"ח ומגן־אברהם ושא"י: (קנג) מגן־אברהם ושא"י: (קנד) תי"א אדם בכלל הנו"ל: (קנה) שם: (קנו) אחרונים: (קנז) הגר"ו ותי"א אדם ומגן־אלף בסימן תמו סעיף ח, ודעת הש"י ביונה דעה סימן קה סעיף א, וכן כתב גם־כן הש"י שם בסעיף־קטן ב, עין שם. והנה הפגן־אברהם הביא גם־כן בסימן תמו סעיף־קטן טז את דברי הש"י ה"ל, ודחיוו אינו מצוי בענינו שיהיו נתונים היין והדבש ברגע ראשונה שפגו השכר והדחיו אותה¹¹³. (קנח) הפגן־אברהם ותי"א אדם ושא"י. ועין לעיל בסימן תמו סעיף ה בהג"ה ובמשנה ברורה שם: (קנז) וכן פלתי משמשו בהם אלא בצונו לא בלעו כלום¹¹⁵, ודי להם (קסד) בהדחה לתעביר מה שדבקו בעינו לרפגי הכלי¹¹⁶: (קכו) חוּץ מִבֵּית שְׂאוֹר. הינו כלי (קסה) שהאשה שורה בו את השאור לתנו בעסה, ופעמים שהשאור שוהה הרבה באתו כלי, ומחמת שחמוצו קשה, נבלע טעמו באתו כלי אפלו בצונו: (קכז) וּבֵית חֲרֹסֶת. הינו לו להשליש ערוך לבאר זה: (קסד) פוסקים: (קסה) ושא"י: לעת, ובאופן זה מטר להשתמש בהם בצונו בלא הגעלה, והנה לו להשליש ערוך לבאר זה: (קסד) פוסקים: (קסה) ושא"י: